

loofden,
dat en de
aangaat,
er voege
sten de
wat be-
machap-
n en het
ellingen
14: 25,
is blijkt,
zen der
loer een
het op-
toeroep
moring,
an den
moente-
niet tot
ten ver-
vinden
als in
14: 34
Ecl.

dat de
lefnoch
dus be-
stuur
in het
t en ambt.
kent hij
geleed-
schel-
aan de

van het
gaand
de ge-
d Kerk-
le pols-
leen en
mt, dan
waarp,
Kerk-

bedoeld
tig met
kikkende

en

Prof.
die hij
Brus-
Gere-
n waar
er on-
zand-
ditmaal
over te

lezers
niet
is ten
al door
geboen
woord,
nietwe-
geeft
aan het
disci-
pelen
enigen
arbeid,
winsten
rijke het
kunst
e oude
rengen
g, dat
ms Be-
waart-
moente
ten de
al ont-
us zelf
laaroot
es van
Christus
indacht

moeten
shanna
naking
randde
toeloo,
Delfs-
chure,
bij de
schelen,
er uit-
shanna
it uit-
we aan
Vooral
rijster
erfor-
nos te
kelijke
e. Ook
Dr. A.
n haar
n de-
n Rol-
hij ten
genen,
nken
ij zelf
tuigen,
en van
op, dat
en aan
ervuld
an dat
ep ge-
orden-
den in

Nieuw Rotterdamse Courant het Kerk-
nieuws schrijft en daarin niet alleen refereert,
wat hij in andere bladen vindt, maar ook in-
vloeyd op het kerkelijk leven in de Hervormde
Kerk tracht uit te oefenen, niet langer achter
het masker der anonimiteit zal schuil gaan.
Dat in de politieke pers de artikelen ge-
woonlijk niet ondertekend worden, wanneer
zij door de redactie zijn geschreven, is juist,
maar de naam van den redacteur is in deze
gevallen wel bekend genoeg, zelfs als hij
deze niet aan het hoofd van het blad. Zoodra
men echter polemiek gaat voeren en daar-
door debat uitlokt, is het zeker meer in over-
eenstemming met ridderlijk gebruik, dat men
niet steeds met gesloten vizier in het strijd-
perk optreedt, maar het aangezicht aan den
tegenstander toont.

Onze kerkelijke pers volgt dan ook in dit
opzicht een beteren weg, waar schier in al
onze kerkelijke bladen worden de artikelen,
wanneer verschillende redacteurs daaraan
medearbeiden, met hun naam ondertekend.
De Waarheidsvriend, die hierop een uitson-
dering maakt, heeft zelf wel ondervonden,
tot wat zondervinge vergaansingen die aanlei-
ding kan geven. Maar regel behoort te wezen,
dat wie door de pers invloed op het publiek
leven wil oefenen, dat doe onder het noemen
van zijn eigen naam.

Humor.

De humor is zeker een rijke gave, en we
zijn dankbaar, dat ook onder onze kerkelijke
schrijvers gevonden worden, die deze gave
ontvangen hebben. Het ridende dicere verum,
het lachende iemand de waarheid zeggen,
kan een koudelijk middel wezen om hem van
kleine of groote gebreken te genezen. Wat
een struise boogpredikatie, die zwaar op de
hand is, niet verniet, kan soms door zulk een
half-schermsche opmerking veel beter ver-
kregen worden. De narrenkap helpt dikwijls
meer dan de roede.

Maar degenen, die deze gave ontvangen
hebben, hebben daarbij wel te bedenken,
dat zij dienen moet tot opbouw en
stichting en niet ontaarden mag in een be-
spottelijk maken van vromen om de zwak-
heden die hun aankleven. Er is juist bij deze
gave een groote mate van wijsheid en voor-
zichtigheid noodig, om niet in plaats van ge-
neezend te werken te wonden en te kwet-
sen. En vooral dient bedacht te worden, dat
de liberale pers er bij voorkeur op uit is om
zulk humoristische stukjes over te nemen,
met geen ander doel dan om daarmee onze
Gereformeerde Kerken in een bespottelijk
daglicht te stellen.

Bovendien dient gewaakt te worden,
dat deze humor zich niet aan het heilige
vergrijpt. Al begripen we zeer goed, dat de
Poortwachter, die vaak rake retten kan ge-
ven, er niet erg over gesticht was, toen een
der broeders hem in een particuliere schrijven
een „poortwachter der hel“ noemde, toch
was het antwoord, dat die titel hem niet toe-
kwam, maar Christus, die zich zelf in de
Openbaring van Johannes de „poortwachter
der hel“ noemt, hoe geestig ook gevonden,
niet getingend van den eerbied, dien we aan
den hoog-bijliden persoon van Christus-ver-
schuldigd zijn. Dat Christus in zijn heerlijke
verschijning aan Johannes van zich zelf ge-
tinget, dat Hij de sleutelen heeft van dood en
hel, heeft niets te maken met wat men een
„poortwachter“ noemt. En vooral de uitdruk-
king „poortwachter der hel“ is zeker geen
uitdrukking, die van Christus, zelfs in
scherts niet, mag gebruikt worden.

De bede van den Psalmist: Zet een
wacht voor mijne lippen, mag ook de Poort-
wachter wel bedenken.

Dr. H. H. K.

Kootwijks Schölen

In hartelijke dank ontvingen van den Heer
J. K. te Meppel f 1.50; Letter S. S. A. f 2.50.
Dr. J. H. HOUTZAGER, Voorzitter.

Leerstafel.

H. S. S. KUYPER, HONGAARSE IN OORLOGSTUDY.
In en om de Nederlandse Ambulance te Boe-
dapest. (Beveens een misstap naar Wenen).
K. J. Bosch Junr., BARTO, 1918.

I.
Boek van zijden bekoring omdat er zoo
overvloedig aan uitkomt „erupt vrouw-
innerlijk van beheersche evenwichtigheid. Van wel
en dan echt-menschelijk trillend, maar toch
niet divergeerd, op het dienen en adreeren van
God, als laatste doel, gericht streven. „Innerlijk
van vinge, maar tevens diepe, temperamen-
teelste reukende in van evensoo vinge, maar
tevens krachtige, temperamenvolle spontaneiteit,
door vast willen volkomen beheerscht. Dit alles
niettemin en in de zelf-luige ontvankelijkheid
der Schriftster voor medegevoel-wekkende ge-
waarwording van naasten-liden en in haar die
steek-inlig, uit-eigen-beweging, zich gedroegen
voelen om met woord en daad dat leed te ver-
sachten en te verhojen. Maar dan 160, dat in
de wijze van dit verachten en verhojen haar
willingen niet afwijken van den maatstaf voor
goed en slecht, dien God ook voor dat wil-
handelen gesteld heeft.

Dit handelen, waarin mede uitkomt het stand-
vastig-evenwichtige van het „innerlijk“ of wat
ik met een bijbehouden term zou willen noemen
den „inwendigen mensch“ dier Schriftster, die
zich zelve zoo ten volle openbaart in het boek,
doet mij denken aan dat zoo sonderling schijn-
end, maar toch zoo waar zeggen van sommige
der PYTHAGOREANEN, dat het gital het weten der
dingen is. „Gital“ doet drukt een betrekking
der dingen uit, iets is 1 of 3 maal zoo groot
als iets anders, en een gital drukt ook uit den
aard van een ding zelf: driehoek, vierhoek,
cirkel. Die het anders meent en zegt, bedriegt
zich zelf of zijn medemens. En wat zijn nu die,
van haar Vader, kwam zij bovendien in aanraking
met mannen van naam in HONGARIJE, waar
door zij in het leven van dat land, van nu en
voortaan, vermoet door te dringen.

En al heeft ze nu ook alomtegenwoordig
met haar werk, een ook met enigzins vol-
ledig boek over HONGARIJE te geven, toch mag
ik zeggen, dat het ons voldoende kennis van
dit land en volk bijbrengt.

Alvorens toch, na haar terugkeer in het
vaderland, de aanteekeningen in haar dagboek
uit te werken, had zij reeds te COENRA die

opheffen, zegt hij: „En niet. Wie deze dingen
geschapen heeft? Die in gital kan het voort-
bergt.“

Maar zoo is het niet in de wereld der Vrijheid.
Hier beërcht ook wel het gital, hier heerschen
ook wel de van God gestelde onveranderlijke
ordeningen voor de verhoudingen van menschelijk
saamleven, maar de mensch kan ze overtreden.
En hij trekt die verhoudingen scheef, ontwerpt
dat saamleven, ontwerpt de menschenwereld,
wanneer hij, omdat zijn denkend-willend ik niet
beheerscht zijn eigen „innerlijken-mensch“ en hij
dat ik niet laat beheerschen door den willenden
God, — ze overtreedt.

Noem nu dat uit HONGARIJE IN OORLOGSTUDY
naar voren tredend „innerlijke“ der Schriftster
een gevolg van gelukkige omstandigheden —
zij zelf spreekt in haar boek vromelijk van
LEIDING — zeker is, dat in den stroom van het
wereldleven waarin Mej. KUYPER zich bewoog,
in de omstandigheid, dat zij een dochter is van
„Vader, door wiens positie zij menschen van
velerlei stand en rang leerde kennen, en de
omstandigheid, dat zij, als vroeger-geleerde, van
vele volkeren de steden heeft gezien — niet weinig
hebben meegewerkt om haar „innerlijken-mensch“
dien stempel, dat karakter van beheerschte
evenwichtigheid te doen verwerven waarvan,
in onze dagen van karakterloosheid, zoo zeld-
zame bekoring uitgaat.

Dat toch, om iets te noemen en ik zal later
nog wel meer noemen, „n vroeg als zij, aan
wie talent voor ideale cultuur niet te ontzeggen
valt — wanneer zij aangevocht wordt als HOOFD
VAN DE HONGAARSE AMBULANCE, bij de
daaraan verbonden arbeid, vrede, zorgen en
gevechten, met een Ambulance mee te trekken,
niet daardoor laat vinden en dan, door haar
naar normen zich voegend dienen, het er goed af-
brengt, toont dit zeker een door vast plichtbe-
heerschte diepe ontvankelijkheid voor oorlogs-
leed en een spontaan drang om het te verachten.

Maar dit het „Hoofd van den ambulance-dienst“
dienst-wilken-zijn toont ook nog iets anders.
Zelf, gelijk weer uit dit haar boek blijkt, om-
makt haar begrip met kunst-talent en ook
met talent voor taal- en historische-studie, talenten
waarmee zij, rustige uren vindend in druk
bewogen leven, van kindertijd af woekende,
heeft de gewaarwording van de verknachting
der vrouw, waardoor zoo menig talent reeds in
klein werd versuist, haar deernis gewekt en uit-
eigen-beweging voelend daardoor, met anderen,
ook Mej. KUYPER zich gedroegen van die
verknachting te bevrijden haar kunne-gevoeten,
die er onder zuchten en lijden.

Maar, niet als vele anderen, die voor de
Vrouwbeweging lijden, zoekt zij daarbij op
gelijk peil te brengen wat, naar Gods schepp-
ings-ordening, lager in de vrouw — dan in de
manne-ziel of ook, hooger in haar dan in zijn
ziel staat. Als christin, als gereformeerde, zich
gebonden wetend voor haar doen en laten aan
Gods eeuwig, onveranderlijke en onbegrijp-
elijken ordeningen voorzie, dat al dit niveau-
schiet op een verlaten en scheefgetrokken der
natuurlijke verhoudingen tusschen man en vrouw
op een verlaten van Gods moede, lieve
scheepel, de vrouw-ziel, tot de psychische Pirage
of het zielelijke „manwijf“; tot het monster
der ridderlijk precieus savante, bij wie zelfs
wat de Schriftster, op p. 245 van haar boek,
zoo terecht noemt: „het sterkt instinct der
vrouw“, het „moeder-schap“ is uitgebluscht en
die het den-man-tot-een-hulp-te-zijn ook in „hu-
selijken dienst“ verve beuuden zich acht.

Omdat zij dit zoo klaar en duidelijk inzicht,
heeft zij voor zich dat element in de vrouwen-
beweging uitgeschakeld.

En nu van de Schriftster tot het boek.
Naar den vorm een dagboek, dat loopt van
5 December 1915 tot 3 Augustus 1916, alsoo
over een periode van zeven maanden, maar dat
zoo niets heeft van de taaiheid en saaiheid
welke het evel is van sommige producten in
dit literatuur-genre.

HONGAARSE IN OORLOGSTUDY.
Boek waarvan de lezing al de charme heeft
en ten einde toe houdt van het aannemen aan
den gezelligen dach, waaraan een in huis-
doelijken dienst bedreven en daarbij smakvolle
gastvrouw u genoodigd heeft.

Dit is oorlogstijd, met „n voorgerecht, „n
hoofdschotel, nog „n gerecht en dan „n nagerecht.
Maar toch met „n men, en bij u overtuigt is zelfs
het bloempje niet vergeten. Bij wijze van digeste-
visite — het is juist acht dagen geleden, dat ik
het boek gelezen heb — zeg ik mijn vriendelijke
gastvrouw, dat ik niets dan hulde heb voor
haar charmant onthaal; en ook dat het, — wat zij
zelf schrijft van haar aannemen aan den maatsch-
in het GRAND-HOTEL te COENRA, dat dorp in
de HONGAARSE, het Hongaarsche hoog-gebergte,
„kortweg, voortreffelijk was; en ook, dat ik er
aan de HERAUT-LEZERS zooveel van te vertellen
heb, dat „t het met een LEXSTAFEL niet af kan.

En nu ga ik er van vertellen.
Eerst van het bloempje bij het couvert en
van het men.

Het bloempje is „de tulp in de doornen“ op
het tielblad en wijst er op, dat de tulp,
Hongarije's nationale bloem, heeft moeten groeien
en bloeien onder de doornen, want „Hongarije
heeft het grootste deel zijns levens in oorlogs-
tijd moeten doorbrengen“. Zijn geschiedenis is
een geschiedenis van bloed en tranen. (p. 11).
En voor dat bloempje op den omslag heeft J.
H. KISSOJA, ja, gezorgd.

Het menu is: WAT DE LERER NIET EN WAT
HIJ WEL IN DIT BOEK ZAL VINDEN.
Niet een verhaal van „heel wat ellende“, want
met de Ambulance is Mej. KUYPER niet als
Verpleegster, maar als Hoofd der Huis-
houding meegegaan; kwam dus reiden en dan nog rijde-
lings met de gewonden in aanraking. En wel
hoort en ziet een Ambulance-lid, ook al is zij
een verpleegster, „heel wat ellende“, maar wij
een vreemde Ambulance in oorlogvoerd land
een post van vertrouwen heeft, moet die ellende
het geheim blijven van het land“, welks nood
zulk „n lid hield lenigen.

Wat de lezer daarmetgenen zal vinden is
veel, wat hem omtrent het ten onzent wij onbe-
kende land en volk van HONGARIJE kennis kan
bijbrengen. Als niet alleen „Hoofd der huis-
houding“, maar ook „lid van het Dagelijksche Bestuur
der Ambulance“ leerde Mej. KUYPER zelf veel van
de Hongaarsche toestanden en als „de dochter
van haar Vader“ kwam zij bovendien in aanraking
met mannen van naam in HONGARIJE, waar
door zij in het leven van dat land, van nu en
voortaan, vermoet door te dringen.

En al heeft ze nu ook alomtegenwoordig
met haar werk, een ook met enigzins vol-
ledig boek over HONGARIJE te geven, toch mag
ik zeggen, dat het ons voldoende kennis van
dit land en volk bijbrengt.

Alvorens toch, na haar terugkeer in het
vaderland, de aanteekeningen in haar dagboek
uit te werken, had zij reeds te COENRA die

boeken bestudeerd. Een over Hongaarsche Ge-
schiedenis: HISTORIE GÉNÉRALE DES HONGARES
DE SAVOEN, een over „n Hongaarsche Calvinisme
door Prof. DOCHMAKOS en een boek van den Hon-
gaarschen schrijver EMMICH MADACH, dat onder
den titel: DE TRAAGHEID VAN DEN MENSCH, door
MEYVOUT ANTAL-OPROCHER, in onze taal is
overgezet. Iets wat zij vertelt op p. 263 en
van welke boeken zij van p. 263—293, een
ster leestwaardig uitscekel geeft.

Van wat zij nu en op grond van eigen zien
en door naar anderen luisteren, en op grond van
deze door literatuur verworven kennis omtrent
HONGARIJE dat voor den geest bleef, zou ik
willen zeggen wat zij ook schrijft over hetgeen
haar in het GRAND-HOTEL te COENRA voor het
lichaam werd geboden: „Niemand lijdt honger,
maar niemand eet te veel. Wij krijgen alles
net precies genoeg.“

Ik kom tot het voorgerecht, of wat de schrijfter
zelf noemt het „voorgerecht“ en wat zij beitel
heeft: NAAR GLEWITZER, waar zij tien dagen
gewest is (p. 15—51).
Wanneer zij op St. Nicolaasdag van 15 te
COENRA bij LAREN vertoofte, komt tot haar het
verzoek van MEYVOUT VAN RIMSDIJK, „Presi-
dent van het Centraal Comité van de Neder-
landsche Ambulances voor Duitschland en
Oostenrijk-Hongarije“, om als Hoofd der Huis-
houding met de uit te zenden Ambulance,
waaraan haar zuster, Mej. I. H. KUYPER, wie
zij het boek opdroeg, zich reeds als verpleegster
verbonden had, mee te gaan. Volgt echte
beelding van wat ik boven schreef dat ook in
haar „innerlijk“, trillend streven, wat „n mensch
beleef bij het vaststellen van wat op een oogen-
blik opzigt is. „Haar hart is niet neutraal“
en zij wordt gedreven en getrokken tot ingaan
op het verzoek. Maar zij denkt aan haar vader,
„aan diens op hoogen leeftijd voor een half
jaar twee dochters moeten missen“ en zij wordt
gedreven en getrokken tot afstaan van het
verzoek. Eindelijk als dan, na vier-en-twintig
uur, — „schaduw van het buiten zijn“, — „berouw-
komt, dat „Vader wil, komt het in haar tot
rust en wil zij gaan. Dan de voorbereiding,
waartoe allerleest het roeken van een kook-
vrouw behoort, die in de Duitse juffrouw
Strauss wordt gevonden. Beschrijving van de
afschiedsreceptie bij de Vice-Presidente mevrouw
DAN TAX-KATJAN en van 28 December, den
dag van vertrek.

In den vroegen morgen van den volgende dag
aankomt de GLEWITZER en een weer echte uit-
beelding van eigen diep en vrouwelijk-dernis gevoel
bij het eerst aanschouwen van de gewonden in het
Lazareet. Maar dan ook hoe zij in streng plicht-
besluit haar werk als Hoofd der huis-
houding aanpak; zorgt voor een lang niet overbodig
„schoonmaakt van den „shuttenboel van het
gebouw en van de tot maagijn menschen, groote
ganderij. „De huis-oudelijke organisatie der
GLEWITZER Ambulance verdient heel wat tijd en
krachten, maar wij arbeiden niet te meer iver
en toewijding“, schrijft Mej. KUYPER in haar
dagboek. Verder de kerkgang op den Oudejaars-
avond zoo diep in impressie en weer zoo echt
van expressie.

6 Januari. „Onze GLEWITZER tijd is ten einde.
De groote splitsing heeft plaats en de Boede-
paster Ambulance heeft haar beslag gekregen.“
Mej. H. S. S. KUYPER zal daarvan het Hoofd
der Huis-ouding, haar zuster het Hoofd der Ver-
pleging zijn. Met hulp van Juffrouw STRAUSS wor-
den nog inkooppen in de stad gedaan om, op de
lange reis, de drie-en-dertig leden der Ambulance
te kunnen voorzien. Het gevege was voor de
scherpe opmerking-gave der Schriftster, dat
zij in den winkel een witte broodtrommel met
blauwe Hollandse molentjes beschildeerde ont-
dekt. Dat „winkeltje“ met Juffrouw STRAUSS
was de laatste dienst aan het Hoofd der Huis-
houding bewezen, want ze moet in GLEWITZER
blijven en zonder haar voel Mej. KUYPER nu
niet als „met afgehaakte hand naar Boedapest
gaan.“

Officiële Berichten.

Korte notulen van de vergadering
der Classis Edam, gehouden te
Munnikenham op 15 Febr. 1918.

Na het lezen van Psalm 100 opent Dr. Impeta
met gebed.

Alle kerken zijn wettig vertegenwoordigd.
Aan twee broeders Diakenen van de Kerk van
Nieuwendam wordt, gehoord de redenen, knu-
stent verleend.

Dr. De Bruijn, die als Praeses optreedt, heet
Dr. Beumer hartelijk welkom en wenscht de
kerk van Landmeer geluk met de vervulling
der vacature.

In het moderamen nemen voorts zitting Dr.
Impeta als Assessor en Dr. Beumer als Scriba.
De Den Houting en Ouderl. G. van Zeggelaar
zien de credentiebrieven na, waaruit blijkt, dat
de kerken te Oostzaan, Zunderdorp, Edam en
Nieuwendam een instructie hebben.

Ingekomen stukken:
A. Een schrijven van de Classis Haarlem,
mededeende dat zij geen steun kan verlenen tot
den Dienst des Woords in deze Classis.

A. Een schrijven van de Deputaten der Prov.
Synode inzake den duurtetelgag op de pen-
sioenen van de Emeriti-Diensten des Woords.
Een ondersoek bij de verschillende kerken wordt
ingesteld. Dr. Schweitzer brengt een gunstig rap-
port uit van de gehouden kerkvisite te Edam
en Munnikenham.

Verder rapporteert Dr. Schweitzer over de
gehouden vergaderingen van de Deputaten der
Zending. De verhoogde bijdragen voor den
gezamenlijken arbeid der Zending worden reeds nu
door verschillende kerken opgegeven.

Afdraken van een belangrijken brief van
Dr. Van Andel aan de leden der Geref. kerken
in Noord-Holland worden aan de verschillende
afgevaardigden uitgereikt.

Dr. Impeta rapporteert over een nieuwe re-
geling der consulent-schappen. Na ernige bespre-
king wordt een enkele wijziging aangebracht en
gaat de Classis accoord met de volgende re-
geling: Consulent van Buiteloort wordt Nieuwen-
dam, van Landmeer; van Edam—Marken; van
Hollisploot—Munnikenham; van Landmeer—
Pannerdorp; van Marken—Edam; van Munn-
ikenham—Edam; van Nieuwendam—Buiteloort;
van Oostzaan—Pannerdorp; van Pannerdorp—
Landmeer.

Dr. Den Houting brengt een gunstig rapport
uit over het labboek der Zending.

Het onderrook naar Art. 41 K.O. levert geen
bizonderen op.
Deputaten voor de Zending worden geconti-
nuoerd. Bij de regeling der vacature-diensten
wordt vastgesteld, dat elk der predikanten één-
maal in de 3 maanden zal uitgaan, zoodat elke
vacante kerk 3 Zondagen per jaar zal ontvangen.
Als datum der volgende Classis wordt bepaald
16 Mei. Saamroepende kerk: Munnikenham.

Fauze, waarin de bijdragen worden gelind en
de collecten afgedragen.

Ouderling van der Zande rapporteert over de
ingekomen instructien der bovengenoemde vier
kerken, waarbij zij steun vragen voor hun ker-
kelijk leven uit de kas voor hulpbehoevende
kerken. Besloten wordt bedoelde aanvragen te
steunen.

De vacaturebeurten worden nu aldus vastge-
steld: Hollisploot Dr. Ubblink en Dr. Den Hout-
ting; Nieuwendam Dr. Schweitzer en Dr. De
Bruijn; Zunderdorp Dr. Beumer; Oostzaan
Dr. Impeta.

Bij de roedvraag komt ter sprake de grun-
tegeling tusschen de kerken van Nieuwendam
en Buiteloort. Besloten wordt dat beide kerken
de historische grunlijn zullen trachten op te
sporen.

Na dankgebed door Dr. De Bruijn wordt de
vergadering gesloten.

Op last der Classis,

G. VAN ZEGGELAAR,
Ouderling.

Recepsing.

Buitenland.

Duitschland. Het bouwen eener
kerk zonder staatshulp.

II.

Met ijver werpt men zich nu op den bouw
der afzonderlijke gemeenten. In één opzicht
maakte de Staat het den Lutheranen gemak-
kelijk in zake hunne geldelijke zorgen: hij ver-
bood het bouwen van kerken. Daarmee behoefde
men voor kerkbouw geen geld uit te geven. In
ander opzicht maakte men het den Lutheranen
moeilijk, daar men van hen verlangde dat voor
alle ambtelijke handelingen, die hunne predi-
canten verrichtten, ook aan de predikanten der
landkerk het honorarium (die Stalgebühren) toe-
uitbetaald worden. Bovendien moesten zij bij-
dragen voor het bouwen van kerken en pasto-
rieën der landkerk. Maar zij gingen voort. Van
1841—44 had de algemeene kas geen ontvang-
sten van 17,061 Thaler en een uitgaaf van 12,819
Thaler.

In 1845 kwamen er voor de vrije Lutherische
kerk andere inkomsten. Koning Friedrich Wil-
helm IV. waardigde de z.g. „Generalkoncession“
uit. Door de wet werd voortaan aan de vrije
Lutherische kerk verlof gegeven haar kerkelijk
leven onafhankelijk van den Staat of van de
gemeente landkerk te leven. Leiden der vrije
Lutherische kerk behoefde ook geen bijdragen
voor de landkerk te geven, voorzover deze
niet aan grond of huizen verbonden waren.
Ook mochten de Lutheranen voortaan kerken
bouwen of gebouwen kopen.

Met groote bijdragen toog men toen aan den
arbeid en bouwde kerken, scholen, pastorieën,
enz. Het totaal steeg van 1841 tot 1844 tot
16,060, in 1845 was het tot 27,000; het aantal
predikantsplaatsen klom van 14 tot 85. Ook de
uitgaven namen toe. Het bouwen van kerken, hoe-
cenvoudig men ze ook hield, het knopen van
oude kerken of zalen, legde zware lasten op
de gemeente. Lijkwijze, met 457 zielen, had
jaarlijks als rente kerkbouw en bijdragen voor
het predikants-tractement f 1030 te betalen. Ook
konst dit niet veel voor. Maar in Duitschland,
waar men gewoos is voor een groot deel ker-
kelijk uit de beurs van de overheid te leven,
was dit voor dien tijd een aanzienlijk bedrag.
In de gemeente Breslau droeg men per hoofd
f 5.40 voor de kerk bij. Toch moesten zulke
gemeenten nog bijdragen voor de algemeene kas
geven. Daarom is het niet te verwonderen, dat
de algemeene Synode van 1845 voor een aan-
merkelijk te kort stond.

Om daarin te voorzien werden naar apostolisch
voorbeld (1 Kor. 16:1, 2) in elk huis busjes
geplaatst, opdat ieder tot het Avondmaal toe-
gelaten lid daarin ten minste een penning in de
week zou doen. Om de drie maanden werden
busjes geleidigd. De Synode verzoekt den ver-
mogenden gemeenteleden, „om den wille van de
liefe van Christus en van Zijne arme kerk“,
ten minste een stuk silbergeld in de bus te doen.
Tegelijk zijnde de Synode er voor, dat de
nood nog niet onaanvaardig grooter werd. Vooreerst
bepaalde men, dat er geen nieuwe gemeente
zouder dwingend noodzakelijkheid zou gesticht
worden, als de gemeente niet eerst zich ver-
bonden had om het predikants-tractement op te
brengen. De gemeenten werden ook vermaand
geen grond aan te kopen, kerken enz. te
bouwen, voordat men daarvan kennis gegeven
had aan het Opperkerk-collegium, opdat die
belaan daarvoor advies zou kunnen geven.

Bovendien besloot men een bede om „hulp
tut de geloofswaarden in Duitschland te laten
uitgaan. Er waren gasten uit de Landkerk ter
Synode, prof. Markies van Leipzig en Dr.
Löbe uit Neundertalan, die mede daarvoor
spraken. In 1850 kon geconstateerd dat een
bedrag van f 17,000 was ingekomen; niet alleen
uit Duitschland, maar ook uit Rijs, Odessa,
Stockholm, Christiania, ook uit Finland, zelfs
uit Zuid-Australië waren gaven gekomen. Het
tekort was gedekt....

Wij kunnen niet nalaten hierbij aan te
tekenen, hoeverze datgene was de broeders der
Vrije Lutherische Kerk in Duitschland onder-
vonden, verschilt van hetgeen de ervaring is
van de Vrije Gereformeerde Kerken in ons
vaderland. Van de zijde der Overheid hebben
zij ongeveer hetzelfde ondervonden, maar van
financieel steun van de zijde van geestverwanten
die ons op den weg der vrijheid niet konden
volgen, is bitter weinig gebreken. Veelers werden
wij door hen betrouwen.

Gemengd Nieuws.

Een joodse over de Hollanders in Amerika. De
studenten van Hope College te Holland City heb-
ben in hun organ Hope College Anchor een fil-
trale gedaan op „den ouden Nederlandchen Staten-
theologie, en geleerde, Dr. A. Kuyper“, die onlangs
zijn 50den verjaardag gevierd heeft, en toen o.a.
gelijkgewaakt is geworden door den Duitsechen
Reuter.

Wat de sympathieën van Dr. Kuyper in het poli-
tiek meer opgaan naar Duitschland dan naar
Engeland, is overbekend, en dat des doctores in-
loed op theologisch gebied groot is, evenzoo.
Minder algemeen bekend zal het echter voor
meniggen zijn, dat deze geleerde kampioen voor
vrijheid en democratie, een oprijs is en curat-
stoker onder de Hollanders in Hollandse Ameri-
kanen in Amerika, waardoor „over het algemeen
genomen de Hollandse Nederzettingen in Ameri-
ka een broeiest zijn geworden van ontrouw“ jegens
het nieuwe Vaderland.

Het Anchor zegt het en de Holland Sentinel
nam het over, als de Grand Rapids Press
van 26 dezes.

Dr. Kuyper is reeds aan den schandpaal gemagid
wegens zijn verbodering met den Joodsche „Zion-
isme“, en de eeuwige caligheid is hem ontregd
geworden, want een pro-Duitseher kan geen Christen

zijn, ook orthodoxe zijn theologie ook moge wesen“.
Te veel gewicht hechtte men aan den zinnig
van studenten niet. Maar men heeft toch uit, hoe-
seer hoore hartstochten door den oorlog zijn op-
gewekt en zich ook van jonge menschen hebben
meester gemaakt.

WINKEL.

Voor Kinderen.

AAN VRAGERS.

Komma's en punten. — Genesis 20. — „In de
kerk geboren.“ — Richt 1 — Kermis-
bezoek. — Drevet.

We becoofden onlangs nog iets te zeggen over
komma's en punten en hoe hun plaatsing den
zin kan veranderen. We volstaan niet een voor-
beeld.

In het schoone, bekende gedicht van Burger
„Aan den Rijn“ eindigt de dichter aldus:

Noem hij deus' aarde vrij een Eden,
Wien voer steeds mocht op rozen gaan,
Ik wensch geen stap terug te treden
Op de afgelegde levensbaan.
Ik reken ieder dag gewonnen.

Deze laatste regel wil natuurlijk zeggen: Al-
weer een dag dichter bij het einde.
Doch nu maakte onlangs iemand de schets
van een tekening, voorstellende een veld, die
voor een groot kasboek zit en met begeerte
oogen het goud en de banknoten beschouwt
die de tafel bedekken. Daaronder staat:

„Ik reken ieder dag: — Gewonnen?“

Men ziet, dezelfde regel als boven en toch
wat verschil!

Onlangs is een verklaring gegeven van Genesis
20. Nu vraagt een lezer nog iets naders en wel
over vs. 10 van dat hoofdstuk, waar wij lezen:

En tot Sara zeide hij: Zie, ik heb uwen
broeder duizend silveren gegeven; zie, hij
is een dekel der oogen, allen, die met u
zijn, ja, hij allen, en wees geleerd.

en wel over de woorden: „wees geleerd“.

Deze woorden zijn door koning Abimelech
gericht tot Sara, toen